

Вшанування пам'яті Антонія Анджейовського

Антоній Анджейовський належить до непересічних особистостей, обдарованих багатьма талантами. У наукових колах його ім'я як одного з перших дослідників природи України добре відоме ботанікам, зоологам, геологам, палеонтологам, результати його досліджень є піонерними для окремих наукових напрямів. Найбільш знаний він як ботанік: підготував докторську дисертацію по одній з груп родини хрестоцвітих, опублікував відомі праці з ботаніки "Rys botaniczny..." (1823, 1830), "Flora Ukrainy..." (1869) та ін., зібрав гербарну колекцію. Частина зборів обсягом близько 10 тис. аркушів увійшла в іменну історичну колекцію В.Г. Бессера та зберігається в Інституті ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (KW). Серед гербарних зборів А. Анджейовського особливо цінними є типові зразки описаних ним нових для науки таксонів рослин. Разом із колегами він є автором першої геологічної мапи Поділля, як палеонтолог, що стояв у витоків цієї науки в Україні, описав нові для науки видів викопних молюсків. Серед краєзнавців добре відомі його літературні твори і особливо "Ramoty starego Detiuka o Wołyniu" (1866). Малював, у різний час викладав малювання та біологічні дисципліни.

Життєвий та творчий шлях А. Анджейовського був складним. Його професійне становлення відбулося у Вищій Волинській гімназії, яку він закінчив. Згодом з Alma mater його пов'язала не лише трудова діяльність, але й знайомство в ній з Віллібальдом Бессером, яке визначило подальший шлях і наукові інтереси А. Анджейовського. Після "знищення" Вищої Волинської гімназії разом з іншими викладачами він переїхав до Києва, де працював на посаді ад'юнкта Імператорського Київського університету св. Володимира і захищав докторську дисертацію, а згодом був професором фізико-математичного ліцею князя Безбородька в Ніжині. Останні дванадцять років свого життя провів у містечку Ставище, де заклав та розбудовував приватний ботанічний сад, проводив наукові дослідження.

29 вересня 2018 р. з ініціативи Ставищенського настоятеля парафії Пресвятої Трійці Римо-

© Л.В. ЗАВ'ЯЛОВА, О.О. СЕНЧИЛО, В.П. КОЛОМІЙЧУК, О.О. КУЧЕР, 2019

Ботаніки біля меморіалу Антонію Анджейовському в смт Ставище, 29 вересня 2018 р. (зліва направо): В.П. Коломійчук, В.І. Мельник, О.О. Кучер, О.О. Сенчило, Л.В. Зав'ялова, М.В. Шевера. Фото С. Плахотнюка

католицької церкви в Україні отця Марека Рудзя відбулися урочисті заходи з нагоди 150-річчя від дня смерті славного ставищанина Антонія Анджейовського. У католицькому кварталі центрального цвинтаря відбулася урочиста меса з освячення символічного гробу-меморіалу А. Анджейовському, учасниками якої стали також і автори цього повідомлення. Серед гостей були присутні Консул Республіки Польща пан Бартош Яблонський, дружина Надзвичайного Повноважного Посла Республіки Польща в Україні пані Рената Скурчинська-Пекло, ставищенський міський голова Володимир Кошинський, представники різних релігійних конфесій України, діячі громадських і культурних організацій Київської області, науковці з Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України та Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України, Ботанічного саду ім. акад. О.В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Авторами пам'ятника, на якому зображено на сьогодні втрачений, оригінальний хрест з могили А. Анджейовського, стали архітектори Петро Пшевліцький та Олександр Вартилицький з

Меморіал Антонію Анджейовському в смт Ставище в день відкриття 29 вересня 2018 р. Фото М. Шевери

м. Богуслав (Київська обл.). Навколо меморіалу стараннями дирекції та співробітників Ботанічного саду ім. О.В. Фоміна було закладено алею із саджанців туй, гінго та магнолій. Одна з алей, що з'явилася після упорядкування цієї ділянки цвинтаря і веде до меморіалу, названа на честь вченого. Тут також планується висадити рослини, що пов'язані з ім'ям вченого (уперше описані або зібрані ним, чи поименовані на його честь). Серед перших рослин – *Spiraea pikoviensis* Besser, описаний В. Бессером, але вперше зібраний А. Анджейовським, *Senecio borysthenticus* Andrzej., описаний вченим, і *Dianthus andrzejowskianus* (Zapał.) Kulcz. – названий на його честь. Рослини згаданих видів ще на початку літа 2018 р. були передані к.б.н. Наталією Белемець (Ботанічний сад ім. О.В. Фоміна), к.б.н., доцентом Русланою Мельник (Херсонський державний університет), д.б.н., доцентом Людмилою Любінською (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка).

По завершенні меси в місцевому будинку культури учасники зібрання переглянули короткий фільм про вченого, підготовлений завідувачкою відділом обслуговування користувачів Центральної районної бібліотеки Валентиною Пацелюю, та взяла участь у науковій конференції, модераторами якої стали отець Марек Рудзь та провідний науковий співробітник Інституту

ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України к.б.н., с.н.с. Мирослав Шевера. Загалом було виголошено три наукові доповіді, які перегукувалися за основними етапами та віхами життєвого шляху А. Анджейовського і, разом з тим, висвітлювали й деталізували певні напрями діяльності вченого, окреслюючи його здобутки та результати, цінність яких переосмислено нащадками. Зокрема, завідувач відділу природної флори Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України д.б.н., професор Віктор Мельник доповів про волинський період життя вченого з акцентом на його ботанічних та інтродукційних дослідженнях. Директор Ботанічного саду ім. акад. О.В. Фоміна (Київський національний університет імені Тараса Шевченка) к.б.н. Олександр Сенчило розкрив внесок вченого в розвиток біологічної освіти, адже саме викладацька діяльність була основною професією А. Анджейовського в Кременці, Києві та Ніжині. Особливої уваги, на думку доповідача, заслуговує висвітлення ролі вченого й педагога в підготовці молодих наукових кадрів та розбудові ботанічного саду, створеного при університеті св. Володимира. Мирослав Шевера у своїй доповіді окреслив основні здобутки вченого в ботанічній, зоологічній, палеонтологічній та геологічній галузях науки.

По завершенні конференції відбувся святковий концерт, підготовлений місцевими народними музичними колективами. Наприкінці урочистостей відбулася презентація книги "Антоній Анджейовський. Талан і таланти відомого натураліста", яку отримали всі учасники заходу. Видання вийшло друком напередодні вшанування пам'яті А. Анджейовського стараннями авторів, видавців та польського мецената пана Кшиштофа Бялого. Усі, хто зацікавиться книгою, можуть ознайомитися з нею на електронному ресурсі GoogleBooks (<https://books.google.com.ua/books?id=DoVxDwAAQBAJ>).

Захід, що був організований спільними зусиллями духовенства та польської спільноти Ставищенської громади у тісній співпраці з науковцями, має важливе значення для вшанування імені Антонія Анджейовського і надалі матиме продовження. В майбутньому на базі Ботанічного саду ім. акад. О.В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка, до розбудови якого долучився вчений, планується провести присвячені йому наукові читання.

Л.В. ЗАВ'ЯЛОВА, О.О. СЕНЧИЛО,
В.П. КОЛОМІЙЧУК, О.О. КУЧЕР